

4-64-8

ზვიძა

~~4-64-8~~

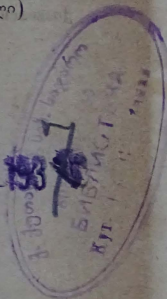
ქინაქინის ამბავი

~~2700~~

(ქანლისის თხულებიდან გამოკრებილი)

დ. ივ. შივიანის-მეც.

2700

ნ63.

1436

ზ3.

44

სურ.

▼ ი ვ ს ნ ა ც ა ვ ი

ქუთაისი, 1896

სტამბა ი. კილაძისა და ი. ხელაძისა.

Типография И. Киладзе и И. Хеладзе.

Дозволено цензурою. Тифлисъ, 8 Февраля 1896 г.

ზვიმა

ქინაქინის ამბავი.

(ჟანლისის თხზულებიდან გამოკრებილი).

აყვარელო ძმაო თეიმურაზ! ზენი წიგნი მომივიდა და სხვათა შორის ამასაც მწერ, რისაგან არისო, რომ, სადაც რა ამერიკის ამჟავი ამომიკითხავს, იქაური ხალხი ყოველთვის ინდოელებად იხსენიება და სად ამერიკა, სად ინდოეთიო?

მე როგორც გამიგონია,—ქრისტეფორე კოლუმბი დასავლეთით უკიანეს რომ მიეცა, ამას ფიქრობდა: სხვანი აღმოსავლეთით მიდიან ინდოეთს და, აცა თუ, მე დასავლეთით არ მივადგეო. იარა, იარა და ამერიკას წააწყდა.—რაც მაშინ იქ ხალხი ნახეს,

ინდოელები ესენი არიანო, სთქვეს და დარჩათ მას აქეთ ეს ერთი საზოგადო სახელი იქაურს მებატონეებსაცა — კაციკებსა თუ ინკებსა, და იმათს ქვეშევრდომებსაცა, ჰერულებს, მესიკელებს, ნეჩელებს, ინოკელებს, სიმანოლებს და სხვას ყველასა, ვინცა ვინ იქ იყვენ.— ჩვენსას რომ ვამბობთ, ყველანი ქართველები ვართო: ქართლები, კახელები, იმერლები, გურულები, მეგრელები, სვანები, აფხაზები, აქარლებიცა, ზოგს ესეც უკვირს, თუმცა ყველანი ერთის შთამომავლობისანი მაინცა ვართ და ერთის ძირითადი ენით ვლაპარაკობთ. აფხაზებსა და სვანებს ვარდა ლაპარაკში ზოგან და ზოგან დიდი ცვლილება არ არის, მართალია: დიახ ბატონო, ჰო ბატონო, ქო ბატონო, კი ბატონო:—ან: აქ მო, აქ მობძანდი, აქანა მობძანდი, აქანეი მოჰრთე, აშ მორთი, — მაგრამ დედა-ენა კი ერთია.— ზევით დასახლებულს ამერაკელებს, როგორც ჩვენ სპარსული არ გვესმის და ლეკური, ისე ერთმანერთისა არა ესმით-რა. მაგრამ, რა-კი ევროპიელებმა ერთხელ და ერთხელ ამერიკელებს ინდოელები უწოდეს, რაღა გადაათქმევინებდათ. ბანა არა, იცოდენ და აღიარებდენ კიდევცა, — შემეტარნი ვართო, მაგრამ თუ ერთხელვე დაიჭინა რამე, ძნელადღა მოიკვეთინებს. იმდენი დღეგრძელობა მე და შენა გვქონდეს, რამდენი სხვა შეტომილებითაც ესახელებინოსთ იქ თავი ჩვენს ევროპიელებსა და რამდენი საზარელი საქმე იმათ იქ მოეხდინოსთ. შიგა-და-შიგ კი

ზოგიერთი კაი საქმეც მომხდარა, ლეთის წინაშე...

მ! ბარემ ეროს ისტორიულს ანბავს გიანბობ, და ალბათ შვეიტყობთ, რასაც იტყვი.

რასაკვირველია გახსოვს, ჩემო **თ**ეიმურაზ, რომ სულ პირველათ ვინც **ა**მერიკა აღმოაჩინა და დაპყრა, ისპანიელები იყვენ ისინი. **ქ**ორტეზისა და **პ**იზარროს ანბები რომ დავწრილებით მოისმინო, ზღაპარ-სიტყვაობა გეგონება და იტყვი, ნეტავი ზოგი მაინც სიცრუე იყოს და სხვა არა მინდა რაო.

ისპანიელები შვეიდენ იქა მეთუხმეტე საუკუნეში, 1492 წელსა,—და ახლა რომ ანბავს გიანბობ, ეს მოხდა მეჩვიდმეტე საუკუნეში: ორასი წელიწადი თუა მასაქეთ.

ინდოელები—ახლა რაღა გაეწყობა, ჩვენც ასე უნდა ვთქვათ ხოლმე,—ინდოელები ბოროტებით გულსავსენი იყვენ მაშინ თავისს ახალ ბატონებზე. **მ**ამაპაპათაგან გაგონილი მრავალი საქმე წარმოუდგებოდათ თვალწინ ისპანიელების უღთობისა და უზომო მტარვალობისა. **მ**მონებოდენ, მართალია, მარა დამორჩილებულნი-კი არა ყოფილან.—**პ**რ ვიცი ამ აზრს შენც ასე გაყოფ თუ არა: ისპანიელებმა რომ იარაღით დაიპყრეს ის ქვეყანა, ხალხიც იარაღისავე შიშით დაიმონეს და არა იმ უფლების სიმართლითა, რომელსაც ნებით ემორჩილება ხალხი. **მ**მონებოდენ-მეთქი, ამ მიზეზით ვანბობ.—

პერუს დედა ქალაქს **ლი**მაში გამგებელად და

ბრძანებელად იჯდა მაშინ ვიცეროი (კოროლის მოადგილე), კაცი ისეთი ბოროტი და უწყალო, რომ რაც იმისს წინა-მოადგილებს სიძულილი ჰქონდათ ხალხში დათესილი, ამან ერთი ორად გადააქარბა, თულა გადაქარბება შეიძლებოდა.— შინისტრად ყავდა ამ ვიცეროის მდივანი, უარესათ შეუბრალებელი, მკაცრი, ანგაარი, მოქრთამე, უძღები. ინდოელებს ბატონზედ ამისაგან უფრო ქონდათ თავი მობეზრებული.— მრთს კარგ საღამოს გადაბრუნდა ეს შენი მდივანი და ხმის ამოღება აღარ დასკალებია, ისე შენი ქირი წაიღო.— გამოვარდა ხმა, ინდოელებმა მოწაშლესო.

ღიღი სიმკაცრით შეუდგენ გამოძიებასა; და, როგორც ჩვენშიაც ხშირათ მომხდარა, შენს მტერს ნურა აღმოუჩენია-რა, რომ მომწამლავი ვერ აღმოაჩინეს.

ახლა ამაზედ შესდგა დრტვინვა და ყაყანი ისპანიელებში, რადგან ეს მაგალითი პირველი არ იყო და არცა ვის იმედი ქონდა, რომ უკანასკნელი ყოვილიყო, ყველანი დარწმუნებულნი იყვენ, რომ ინდოელებმა იცოდენ საწამლეები; ბევრჯელ კიდევ დაუმტკიცეს, კიდევ გამოსტეხეს, და წამლის სახელი კი მაინც ვერას ღონისძიებით ვერ ათქმევინეს და ვერცა რა საწამლავი გამოაჩენინეს.

ამასობაში ვიცეროიც გამოიცვალა და იმისს ადგილს განწესდა გრაფი ვინმე, გვარად სინჩონ,— კაცი ახოვანი, ზრდილი, ლმობიერი, ყოვლის სიკეთით შემკული და ამასთან ახალი ნაქორწინევი. ის იყო

ცოლად შეერთო მშვენიერი ყმაწვილი ქალი, ისიც გულის ღმობიერებით, ზრდილობით და სიმშვიდით თითქმის უმაგალიათო და ისეთის სიყვარულიანის გულის მექონი, რომ ქმარი სწორეთ თავს ერჩინა.—

— ჩემო სიცოცხლევ, თან რომ არ წამოკყევი, არ შეიძლებაო, ეუბნებოდა გრაფსა.—

— ჩემო ნეტარებავ, ღმერთმან ხომ იკის დიდათ მიმძიმს შენი მოშორება, მაგრამ რამდენსამე ხანს აქ უნდა დარჩე, მანამ იქაურ საქმეებს გავიგებდე და დავაწყობდეო, ეუბნებოდა ქმარი გრაფინას.

ზაგონილი რომ ქონდა ინდოელების ანბავი, იმათი დაუძინებელი მტერობა და სიძულილი ისპანიელებისადმი, ცალკე ქმარი იშიშვიდა: ამ ჩემ ცოლს ბოროტება არა შეამთხვიონ-რაო; ცალკე ცოლი ანბობდა: მარტო როგორ გავუშვა ჩემი გრაფი იმ ქვეყანაში, სადაც იდუმალი შეთქმულება და შურისგება მარადლე დი მარადწმს ემუქვრიდეს და გარს ეხვეოდესო.

რაც რამ უკანასკნელი ანბები იქილამ ისმოდა, ზოვი გავრცელებული, ზოგი უფრო შესაზარათ გადათქმულ-გადმოთქმული, აქ უსათუოთ ასე უნდა ეფიქრებინათ, რომ ინდოელები არიან მონანი ბოროტნი, გამომჩენებლობით მოჩილნი და ერაგულნი, ნამდვილად-კი ყოველთვის გამზადებულნი ჩუმს ლალატზედა და ქურდულს კაცკლაზედ.— ანბობდენ, საოცარი რამ და გონება მიუწდომელი წამლები იციან იმ ქვეყანაშიო.—

რამდენიც ამისთანა საზარელი ანბავი ესმა გრაფინას, იმდენი უფრო გადიწყვიტა, უსაცილოთ თან უნდა წაეყვე. ჩემს ქმარსა და ყური ვუგდო ისეთის მღვიძარებითა და გაფთხილებითა, როგორცა ტრფიალსა და ერთგულს მეუღლეს მართებსო.—

პრა გვანებია ჩვენს ძატინასაო, შენც იტყვი.

ამნაირი გარდაწყვეტილება, მეტადრე ამისთანა ტრფიალსა და სულში ჩასაძვრენს ცოლიკასა, მოდი და შენ მოაშლევინე, თუ გიყვარდე.—

სხვა ისპანიელს ქალებს გარდა, რომელიც ლიმაში უნდა წაეყვანა გრაფინას, ერთი თან შეზდილი და ვულითადი მეგობარი იყო იმისი, სახელად ბეატრისა.— ცოტათი რითიმე თუ იყო ბეატრისა გრაფინაზედ ხნით უფროსი, თორემ როგორც ის გრაფინას დასტრფოდა და ეალერსებოდა, მშობელი დედა თუ არის იმისიო, იტყოდენ. ღიღათ ეცადა ბეატრისა, მრავალს ეხვეწა, მრავალს ევედრა, რომ განზრახვა მოეშლევინებინა გრაფინასათვის ამერიკაში წასვლისა, და რომ ვერა გააწყო-რა, — მაშ მეც უნდა გამოგყვე, შენი მოშორება არ შემძლიაო, და გაყვა თანა.

ღიღი სიხარულიც-კი შეუდგათ ინდოელებს, ვიცეროის გამოცვლა რომ შეიტყეს; და არც მაგდენათ გული ახალს ბატონზედ შეიცვალეს. მეც ისპანიელიაო, ეგეც ისე უსამართლო, ანგარი და მტარვალი, როგორც სხვანი ყოფილანო. რომ ესმოდათ, ტკილის ხასიათისა არისო, კაცთმოყვარე და მართლმსაჯულიო, ისინი ანბობდენ, — მაინც ისპანიელიაო;

და ამას რა-კი იტყოდენ, სწორეთ რაც უკიდურეს სიძუილს შეეფერება, ისა ვჭთქვითო, ეგონათ. იმათი მძვინვარე მგრძნობარება ჯერ არ იყო დამშვიდებული სარწმუნოებითა;—არცა ვინა ჰზრუნავდა მაშინ, რომ ეცნობებინათ საღვთო ზნეობა ქრისტიანული; ზოგი ერთ წესის აღსრულებას ასწავლიდენ, მრთალია; და ისევ თავისს წარმართობაზედ და კერბთაყვანისცემაზედა სდგანან, თუ აღარაო, ამას-კი ყურს არავინ უგდებდა.

ის ქვეყანა რომ ევროპიელებმა დაიპყრეს, თვალის, ოქრო და სხვა ამნაირი საუნჯე ხალხმა იმათ მიანება და სხვა-კი, რაც კაცობრიობისათვის უფრო გამოსაღვეგი გააჩნდათ რამე, ის-კი ასე დაუკრძალეს, რომ ევროპიელებს ეჭვიც არა ააღებინეს-რა.—**თ**ვალის მიმტაცებელი სიმდიდრე იმათა და მართლა სასარგებლო ჩვენაო.—

ინდოელებმა კარგად იცოდენ, რაც ღვთასაგან განაჩენი იპოვებოდა იმათს ქვეყანაში გესლის გამქარვებელი, თუ სასწაულებრ გამკურნავი უმძიმესის სენისა და ავათმყოფობისა. იმათ გარდა სხვამ არა ხორციელმა კაცმა არ იცოდა, რა სულზედ მისწრებითი თვისება ქონდა ქერქს ერთის ხისას, რომელსაც ეწოდებოდა ქენქინა, ანუ ქინაქინა, და იდნოელები საშინელის ფიციით იყვენ შეკრულნი, რომ არა ევროპიელისათვის არ გაეცათ ეს საიდუმლო, რაც უნდა განსაცდელი მისდგომოდათ.

მძიმედ იყვენ დამონებულნი, მაგრამ თავისი

შინაური გამგებელოზბაც-კი ქონდათ რალაცა საბრალო ინდოელებსა. შფროსი კაცები ჰყავდათ ამორჩეული და ამათში პირველს უფროსს ნება ჰქონდა, რომ, როდესაც საჭიროდ არჩევდა, ხალხი შეეკრიბა ბნელს ღამეში და უცნაურს სადმე ალაგსა; ხან შეთქმასა და ფიცს განაახლებინებდა, ხან სასიკვდილოთ ევროპიელს დაუსახელებდა ვისმე და შენს მტერს ნულარა შველებია-რა, როგორც აქ დასახელებულს აღარა ეშველებოდა-რა ხოლმე.— ამნაირს კრებას რო დაკლებიყო ვინმე თუ არ მდებიარე ან უსაკო, ყოვლად შეუქლებელი იყო, გინდ სოფლათ მცხოვრები ყოფილიყო, — გინდ ვიცეროის სასახლის მოხელე ვინმე, ან სახასო მუშად გაყვანილი. ასეთს უდაბურს რასმე აღვიღოს შეიკრიბებოდენ, რომ არა თუ წყვილიადს ღამეში, დღისითაც იმათი მიგნება ვერა ევროპიელს ვერ მოეხერხებინა.

ამ დროს იმათში პირველი უფროსი კაცი იყო ხიმეო.

თუმცა ბუნებით კეთილი კაცი იყო ხიმეო და სულგრძელების თვისებისა, მაგრამ სხვა და სხვა უბედურებისაგან და ევროპიელების უსამართლოებისაგან აღშფოთებული ქონდა გული და დახშული ყოვლის ღმობიერის გრძნობისათვის. ღლითი-დღე გულის წყრომა გულის წყრომაზედ ემატებოდა ხიმეოს, ასე რომ ბოლოს დროს სულ გაბარბაროსებული იყო და სიბრალულისა აღარა ესმოდა-რა. მსეც-კი უნდა ვთქვათ, სულმოკლეობასა და საწამლაკის შეპარებას ასე ერიდებოდა ხოლმე, რომ ამგვარი შურისგების

იარაღი არცა სად თვითან მოუხმარებია და არც-
არაფისთვის ნება დაურთავს.

ხიმეოსა ჰყავდა ერთი შვილი, სახელად **ჰანშირ**,
დიდათ საყვარელი მამისა და სამის წლის ნაქორწი-
ნევი **ზვიმაზედ**. **ზვიმა** იყო ლიმელი ქალი და არც
იმ ქალაქში, არც იმ არემარეზედ ინდოელებში
იმის უმშვენიერესი არაფინ იპოვებოდა. **მ**რთი ორის
წლის ვაჟი ამათაცა ყავდათ, რომელსაცა დასტროფო-
დენ და დახაროდენ. **მ**რთი სიტყვით, იმათს პირუტყ-
ულს მონებაში ყოფნას რომ დავივიწყებდეთ, სწო-
რეთ ბედნიერება სუფევდა **ხიმეოს** სახლში: **ზვიმა**
მიაჩნდა მამამთილს სასიქადულო რძლად, ქმარს ნამ-
დვილ ბედნიერებად, ინდოელებს სამაგალითო ქალად
და თვითან ყოველი თავისი სიცოცხლე და სიხარუ-
ლი დამყარებული ქონდა ქმრისა და შვილის სიყვა-
რულზედ და მოხუცებულის მამამთილის პატივისცე-
მაზედ.—

ხიმეოს მომდევნო მეორე უფროსი კაცი იყო
აზან, ინდოელებში სხვაზედ ყველაზედ უძლიერესი.
იმის მხეცურ მძვინვარებასა და სიმძაფრეს ვერა ქვეყ-
ნიური სათნოება ვერა ამშვიდებდა-რა და აღსავსე
იყო მარად უზომო გულის წყრომითა. **როგორც**
ხიმეო, ისე **აზან**, ორნივე ანბობდენ, ბრწყინვალე
შთაამომავლობისანი ვართო და მართლა, სხვანიც
იტყოდენ, ინკათ გვარისანი არიანო. **ინკა**, როგორც
მოგეხსენებათ, წოდება იყო უწინდელის **პერუს**
ხელმწიფეებისა.—

ახლის ვიცეროს მოსვლის წინაღობებში, ხიმეომ ერთს შუალამეს შეჰკრიბა ხალხი სიმრთელის ხის სერზედა. სიმრთელის ხე ერქვა ქინაქინის ხეს.—

შველანი რომ შეიყარენ: „ძმებო და მეგობრებო,—მოუყვა ხიმეო,—ახლა სხვა მტარვალმა უნდა იბატონოს ჩვენზედა; დღეს ან ხვალ მოვა კიდეცა და ჩვენი აღოქმები უნდა განვიმეოროთ. თუ არ ღამის სიბნელეში და თუ არ ამისთანას უდაბურს ადგილს ხომ მაინც ვერსად წამოვსთქვამთ. ჰაი, ჩვენი ბრალი! მზის უბედური შვილები *) თავს ვერსად გამოვჰყოფთ, თუ ღამის წყვილიაღში არ გავეხვენიოთ.— ზანვიმეოროთ, ძმებო, ჩვენი ფიცი და აღთქმა ამ სიმრთელის ხის იმრგვლივა, რომ რაც საიდუმლო ჩვენა გვაქვს, სამარადისოთ დაკული გვქონდეს.“

— ზანვიმეოროთ, განვიმეოროთ, ხმა ჰყო ხალხმა.

მაშინ წამოდგა ხიმეო, ხალხი გარს შემოიყენა და მალღის ხმით სთქვა და სხვათაც ათქმევინა შე, მდგომი ფიცი:

„მფიცავთ სამარადისოდ დავმალვით შვილთა ევროპიისათა ზეციერი ნიჭი საღმრთოსა ხისა ამის, და უკანასკნელი ესე სიკეთე ჩვენი, რაცალა დაგვჩენია მამაპაპათაგან. ჰაი, იმ ორგულს და ფიცის გამტეხსა, ვინც შეცთომითა, თუ შიშითა, თუ სიბრალულითა, ან სხვა რითაც უნდა იყოს მიზეზითა, ამ

) ინკები, ანუ პერუს ხელმწიფეები ანბობდენ, მზის შვილები ვართო.

ჩვენს საიდუმლოს გასცემს და აცნობებს ევროპიელებსა, რომელთაცა სჯული დაგვირღვიეს, ხელმწიფება მოგვიშალეს, ქვეყანა აგვიოხრეს და ჩვენ უძლები უღელი დაგვადეს! **ჰ**აი, იმ სულმოკლესა, ვინც ამ ჩვენს სიმართელის საუნჯეს მიანიჭებს ვისმე ჩვენთ დამმონებელთაგანსა და დაივიწყებს, რომ იმათმა მამაპაპებმა ტაძრები დაგვინგრის, ქალაქები გადაგვიწვეს, სოფლები და მიწა-ყანები გაგვივერავენეს, გვიწამეს მამაპაპები უმაგალითო წამებითა, იმათი სისხლით მოწვეს ქვეყანა ჩვენი და ოჯახობა შეგვიგინეს... თვალი და ოქრო რაც წაგვართვეს, წაგვართვეს ეს ერთი ნიჭი მაინც ჩვენთვის შევინახოთ... **თ**უ ჩვენში მოღალატე გამოჩნდა ვინმე, ვფიცავთ იმის ძირიანათ ამოთხვრასა, გინდ მამა იყოს ჩვენი, გინდ ძმა და გინდ შვილი; თუ ცოლშვილის პატრონი იქნა ვინმე, ვფიცავთ იმის ცოლშვილისაც გაწყვეტასა და სახლის გაცივებასა, თუ თვით იმ ცოლმა ან შვილებმა არ გამოგვიცხადეს იმისი ღალატი; და თუ შვილები ძუძუმწოვარნი არიან, ვფიცავთ იმათს გაჟლეტასა, რომ საუკუნოთ ამოვარდეს ჩვენში სახსენებელიცა ჩვენის მოღალატისა.—**ძ**მებო და მეგობრებო, სულითა და გულით წამოსთქვით თქვენცა ფიცითი აღთქმა ესე, წინაპართა ჩვენთაგან დაწესებული და ჩვენგანცა აქ რაოდენჯერმე თქმული.“

— **ჰ**ფიცავთ, ვფიცავთ,—დაიძახა ხალხმა,— ვფიცავთ ამ აღთქმის აღსრულებასა, ვინცა ვინ იყოს ამ ჩვენის საიდუმლოს გამცემი; ვფიცავთ ამ საიდუმ-

ლოს დაცვასა შეურყეველათ, რაც უნდა ტანჯი და სასიკვდილო წამება მოგვადგეს.—

— ზახსოვდესთ, სთქვა ახლა მხეც-მსგავსმა აზან-მა, გახსოვდეთ, რომ ჩვენის დამონების პირველს დროებაშია ცა ჩვენი მამაპაპები ათასობით იტანჯებოდენ და იხოცებოდენ, თავი სიკვდილისაგან-კი არავის დაუხსნია ამ საიდუმლოს გაცემითა და არც ამ ორას წელიწადში გაცემულა ვისგანმე; და თუ ახლა აღმოჩნდა ვინმე ჩვენში გამცემი, ვფიცავ, ამ ჩემის ხელით დავკლა და, თუ ცოლი ჰყავს ან შვილი ძუძუმწოვარი, ამავე ხელით გავწყვიტო ყველანი“.

მს აზანის დამუქრება უსაგნო არ იყო. მან-პირი სძულდა, ხიმეოს შვილი, არათუ იმისთვის, რომ ისპანიელების სიძულილი სხვაზედ ნაკლებათა ჰქონიყო, იმისთვის უფრო, რომ შეშურდა, რათ არის ისეთი ბედნიერი, რომ ცოლად მშვენიერი ზვიმა ჰყავსო და იმასთან შვილი სასიხარულოო.—

შური ყოველთვის ბოროტებაა და ბოროტება ყოველთვის უსამართლოება, თუ დაიჯერება.—

„ჰეი აზან!—უთხრა მანპირმა,— შეიძლება ფიცის ერთგულიც იყოს კაცი და არც მხეცობა იქონიოს. შენი მუქარა ვერც არავის შეაშინებს და არც არავის გამოადგება; ვინ არ იცი!, რომ თუ სისხლი გწყურია, შენ არც ბრალიანს დაუწყებ ძებნასა და არც უბრალოს!..“

ზანრისხებულმა აზანმა რომ პასუხი დაუპირა,

ხიმომ შეატყუო მაშინვე და უუხრა: არც დრო არის, არც რიგი ამ გვარის ლაპარაკისაო; რადგან ფიცი გათავებული იყო, კრებაც დაჰშალა და ყველანი თავ-თავისად წავიდ-წამოვიდენ.—

ბრას მიგვიხდნენო, ფიქრობდენ, და ისპანიელებს პირში ყოველთვის მორჩილებითა და პატივისცემით ექცეოდენ.

ამ მიზეზითა ახალის ვიცეროისა და იმის მეუღლის მისაგებებლათ ლიმას გარეთ იქაური დარჩეული ყმაწვილი ქალების ჯარი დაამწკრიეს; ყველანი სადღესასწაულოთ მორთულნი იყვენ და საფიანდაზედ ხელში მშვენიერი ყვავილები ეჭირათ. ზვიმაც რასაკვირველია იმათში იყო. — რომ მიეგებნენ, გრაფინამ თვალი მოჰკრა ზვიმას და შეაჩერდა. იმისი სიკეკლუცე და განსხვავებული, ევროპიელისათვის უცხო რაღაც რამ მშვენიერება ასე მოეწონა, რომ ეს თუ არ დავიახლოვე არ იქნებაო. ღა რა-კი ეს სურვილი შეატყეს, სხვა იქაურს მოსამსახურეთა შორის ზვიმაც მუახლედ აახლეს. ცოტას ხანში ასე შეიყვარა და შეიტკბო ზვიმა გრაფინამ, რომ თავისს საკუთარს ოთახში შეაყვანინა და ყველაზედ უმეტესად დაიახლოვა, თითქმის გაიმეგობრა.—

ბეატრისას-კი არაფრად ეპიტნავა ამისთანა დაახლოვება ზვიმასი. რაც რამ ანბავი მოაგონდებოდა ინდოელების სიმუხთლისა და ღალატისა, უფრო მძიმეს ეჭვებში შედიოდა, ამან ჩემს გრაფინას არა აუტეხოს-რაო.— სხვა ევროპიელმა ქალებმა რომ ეს

ექვი ბეატრისას შეამჩნიეს, თვითან მეტათ გულ-
დამწვრები იყვენ და რასაკვირველია კვერი დაუკ-
რეს როგორც შეეძლოთ.— ისე დღე არ გავიდოდა,
ზვიმაზედ ენა არა მიეტან: თ-რა ბეატრისასთან: ბო-
როტებით სავსეც ის იყო, ცბიერებითაც პატივის-
მოყვარებითაც, გამომჩვენლობითაცა.— ამ ასეთსა და
ამ ისეთსა არა თუ გრაფინა არ უყვარს, ისპანიელე-
ბი ყველანი ისე გულამოდებითა სძულან, რომ, თუ
დრო იხელთა, სასიკვდილოთაც არავის დაინდობსო.

ამნაირს ცილის წამებას მრავალი კიდევ ისეთი
რამ დაჰმატეს, ვითამ ზვიმას ნალაპარაკევი, რომ იმისს
ბოროტებაზედ ექვი აღარა უნდა ყოფილიყო-რა.—
ბეატრისა გონიერი და განათლებულა ქალი იყო და
ზვიმასაგან ნალაპარაკევით მიტანილი არა სჯეროდა-
რა; გულში-კი მაინც ჯერ საწუხრათა ჰქონდა ზვიმას
დაახლოვება გრაფინასთან და მერე რომ შეატყო,
დაშორება აღარ შეიძლება და თან-და-თან გრაფინაც
უურო ესარჩლებაო,— ისე შეუშფოთდა გული, რომ
რაც უნდა უცნაური რამ მოეგონებინათ, ახლა ყო-
ველსავე ადვილად დაუგდებდა ყურსა.—

ზვიმამ-კი მართლა ისე დაუახლოვა გული თავისს
ქალბატონსა, ისე მიეთვისა და გაუერთგულდა, რომ
მეტი აღარ შეიძლებოდა; სხვებმა ჩემი დაახლოვება
არ იწყინონო, ასე მორიდებით-კი იყო, რომ იჯდა
შეკეტილ ოთახში და სანამ არ დაუძახებდენ,
გარეთ არ გამოდიოდა.

ამასობაში გრაფი სინჩონ თუმცა დიდათა ცდი-

ლობდა ინდოელების გულის მოგებას, ისინი მაინც ამას ანზობდენ: პირველში ყველანი აგრე იქცეოდნენ, რომ პირუსანებელი მართლმსაჯულება ეჩვენებინათ ხალხისათვის, კაცთმოყვარება, ზდილობა და ლმობიერება; ბოლოს-კა ყველანი გადაგვიბრუნდებოდნენ ხოლმეო.—**ამ** მიზეზით ახალის ვიცეროის მეცადინეობას მადლი არა ქონდა: ან გვატყუებს და ან უეცარის სიკვდილისა ეშინიჲ, მდივნის ანბაეი რომ გაუგონია, და ჩვენს გულისმოგებას იმიტომა ცდილობსო.

ბამოვიდა ოთხი თვე, რომ გრაფინა **ლიმას** იმყოფებოდა და არ იყო, რომ ცოტა რაღაც სიმძრეთელის მოშლა დაეტყო. **ჯერა** სთქვეს აქაურის არდადეგების მიზეზიაო; მერე უძლებობა რომ უფრო და უფრო მოემატა, ფიქრში შევიდნენ; ბოლოს იქაური სამდლიური დამპალი ცივება გამოაჩნდა და ლოგინათ ჩააგდო.

რაც რამ მაშინდელს ევროპიულს მკურნალობას ცივების წამალი ეგულებოდა, ყოველივე მოიხმარეს, და ავათმყოფს შვება არა მიეცა-რა.

ბეატრისას მწუხარებას საზღვარი აღარა ქონდა. მთრხელ მკურნალი გაიხმო და გამოკითხვა დაუწყო. ისიც დიდის საიდუმლოებით გამოუტყდა, გრაფინას ავათმყოფობა რაღაც-რამ უცნაურის მიზეზით არისო, რომ იმისი შეტყობა და განკურნვა ვერავის მოგვიხერხებიაო.—

ამგვარმა მკურნალის უიმედო აღსარებამ **ბეატ-**

რისას აუცილებლათ ეს აფიქრებინა, რომ გრაფინა სწორეთ მოწამლული არისო. იქიდან მოკიდებული ბეატრისას ერთი წუთი მოსვენება აღარა ქონია. რა საკვირველია, არათუ გრაფინას, ჯერ გრაფსაც ვერა გაუმხილა-რა; ორს ქალთან-კი დაუფარავი ლაპარაკი ქონდა, რომელნიც სხვებზედ უფრო დაახლოვებულნი იყვენ გრაფინასთან.

სამთავე ჯერ გული ამაზედ დააჯერეს, სწორეთ მოწამლული არისო. მერე რჩევას შეუდგენ, ვინ გაბედავდა ამ უღთობასაო, თითქო უწინ არავინ დაესახელებინოთ, მალე-კი სთქვეს:

— სხვა ვინ, თუ არ ზვიმაო, ზვიმა, რომელსაც ყოველთვის თავისუფალი შესვლა-გასვლა ქონდა გრაფინასთან. მსეც-კი, რომ გრაფინასაგან ყოველის სიკეთით აღვსილი, გაკეთებული, გაბედნიერებული და გულით საყვარელი, როგორ გაბედავდა ზვიმა ამ საქმესაო?

ამნაირის ფიქრის პასუხისმგებელათ ყოველთვის გულითადი სიძულილი წარმოუდგებოდა ხოლმე ბეატრისას ზვიმასი.— ზვიმა პირმოთნე, ზვიმა პატივისმოყვარე, ზვიმა გამომჩვენნი და, ვინ იცის, ფარულათ იქნება გრაფის არშიყიცა; ზვიმა ინდოელი და დედის ძუძუთივე შეჩვეული ყოველს მოუფიქრებელს ბოროტებასა და კაცკვლასა;— სხვა ვინ იქმოდა ამას, თუ არ ეს კრული ზვიმაო, ასე ეჩიჩინებოდა თავისი საკუთარი ფიქრი მწუხარეს ბეატრისას.

რამდენსამე დღეს მაინც კიდევა ცდილობდა

ბეატრისა ამ ფიქრების თავიდან მოშორებასა. იმისი საყვარელი გრაფინა-კი ამასობაში უფრო და უფრო ილევოდა და ქრებოდა.— იმისი მაყურებელი როგორ-ღა შევიდოდა ბეატრისა გულ-დამშვიდებით საქმის განხილვაში; ან როგორ-ღა შესძლებდა, რომ თუ თვალით არ ენახა, არ დაეჯერებინა, რასაც ზვიმ-ზედ ეჩურჩულებოდნ და რასაც თვითანა ფიქრობდა.— „როგორ შეიძლება, რომ ჩემი გულიც შემტათარი იყოს და სხვანიც ასეთ საშინელს ცილსა სწამებდნ ამ დედაკაცსაო.“— ავით არ იყო ბეატრისა, მართალია, და არც ნაკლებათ იტანჯებოდა ამ ფიქრებისაგან.

ბრაფიც, რასაკვირველია, ძალიან დაღონებული იყო,— თუმცა ამ ექვებისა არა იცოდა-რა; თავისს სატრფოს მეუღლეს რომ იმ მდგომარეობაში ხედავდა, სულ გული უკვდებოდა უზომო მწუხარებითა.—

მრთხელ ცოტა-რამ უკეთყოფნა შეეცყო გრაფინას. ღიდი სიხარული შეუდგათ სასახლეში.— ახლა მკურნალი ანბობდა, სრული იმედი მაქვს მორჩენისაო.— ექვები დასცხრენ და ბეატრისამაც სული მოიბრუნა. რაც იმას წინეთ საიღუმლოთ გარიგება მოეხდინა, რომ ზვიმასათვის ედარაჯებინათ და გრაფინას საწოლში მარტო აღარას გზით არ შეეშვათ, ის-კი დაავიწყდა, თუ როგორ მოხდა, არა მოშალა-რა.

ახლა საბრალო ზვიმასაც მივხედოთ.

ბრაფინას ავათმყოფობას, უეჭველია, ისე არა-
ვინა სწუხდა, როგორც ზვიმა. როგორც რომ უმან-
კო გულით და წრფელი სულით ერთგულება და
სიყვარული შეიძლება, ერთი ერთგულება და სიყვა-
რული ქონდა გრაფინასი; ამასთან იცოდა, რითაც
შეიძლებოდა მორჩენა იმისი და მორჩენა-კი არ შე-
ეძლო. ზვიმა სხვათა შორის ერია იმ ფიცში, რომლი-
თაც ინდოელები შეკრულნი იყვენ და რომელიც
უკანასკნელათ სიმრთელის ხეს ქვეშ განმეორებით
იფიცეს. ამ ფიცის გატეხა მარტო იმას რომ გარდახე-
დოდა, კიდევ არას ინაღვლიდა; იმისი ქმარიც უსა-
ცილოდ სიკვდილით უნდა დასჯილიყო და პაწაწა
შეილიცა. ზვიმა რომ სასახლეში შეიყვანეს და გრა-
ფინას ავათმყოფობის ხმა გამოვიდა,—ამ ჩემმა რძალმა
საიდუმლო არ გაგვიცესო, აიყვანა ხიმეომ თავისი
შვილის შვილი და თამირს მიაბარა, მესამე უფროსს
კაცსა. ეს თამირი თუ ისეთი მხეცი არ იყო, როგორც
აზან,—არც ნაკლები მტერი იყო ისპანიელებისა.
ზვიმამ ეს ყოველივე რომ კარგათ იცოდა, თავისი
გულის პასუხი მანმირსაც ველარ ანდო. იჯდა
საწყალი თავისს ოთახში და ცხარის ცრემლითა სტი-
როდა.—ბრაფინამ მოიხედაო, რომა სთქვეს, არცარა-
ფერი იმედი ამით მიეცა ზვიმას, რადგან კარგათ იცო-
და თვისება იმის ავათმყოფობისა, რომ უწამლელად
არა ეშველებოდა-რა.—

მართლაც, ისევ შეუბრუნდა ის საშინელი ცი-
ვება გრაფინასა. მკურნალმა ახლა გადასთქვა თავისი

იმედი და მოსარჩენი საშუალება, აღარა ვიცით-რაო, დაუფარავათ ანბობდა. მთელი ლიმას სასახლე თავზარდაცემული იყო და შიშისაგან დადუმებული.— ბრაფისა და ბეატრისას საცოდაობა გულს უკლავდა ყოველს კაცსა.

ბრაფინამ იცოდა, რომ ძალიან ცუდათ იყო იმისი საქმე; მაინც ყველაზედ უფრო მხნეთა და გულმოწყალებით ის იყო.

სიცოცხლეს ადვილათ დასთმობს, რაგინდ ბედნიერი ცხოვრება ქონდეს, ვისაც გრაფინასაებ განწმენდილის სინიდისით უცხოვრია: სინანული არ ამძიმებს, სინიდისი არ აწუხებს, არა ქენჯნის და რამან შეაშინა?

შენც კარგათ იცი, თეიმურაზ, რომ დიდი საუნჯეა განწმენდილი სინიდისი.

წმინდა საიდუმლო მიიღო სიმშვიდითა და მოწიწებით. ნარნარებით გამოესალმა თავისს საყვარელს ბეატრისას; სასურველს ქმარს გულსაკვდავათ უაღერსა და სხვათა შორის დაუბარა, ინდოელები გებრალეობდენ და უმეტესად ჩემი საყვარელი ზვიმაო; შენდობა მოსთხოვა ყველას და ბოლოს მიანდო თავი თვისი ყოვლად და ყოვლითურთ განგებასა ღვთისასა.

ამ მწუხარებაში და სულით ტანჯაში ყოფნამ ზვიმა ისე მოაუძლოურა, ისე დააუღონოვა, რომ, როდესაც გრაფინა აზიარეს, ისიც ავით გახდა იმისთანავე ცივებით. მანმირმა, რა საკვირველია, მაშინვე შეიტყო და თავისის მოძმების ნებადართვით ცივების

წამალი შემოუტანა ჩუმათ, იმ ხის ქერქის ნაფშენეტი, ერთათ ერთი დასალევი; დღეში თითო დასალევზედ მეტს ვერ მოუტანდა. ის წამალი ღამე დაძინების დროს უნდა მიეღო.

ზვიამ შემოპარებული წამალი სიფრთხილით გამოართვა თავისს ქმარსა, თვალი არავინ შეგვესწრასო და მარტო რომ დარჩა, აიღო ეს ფერფლი, ცრემლით აღვსილი თვალეზი ალახვანა ცადმიმართ და სთქვა: «ღმერთო დიდებულო! შენ მამხილებ და შენის სახიერების მორჩილი სიხარულით გავსწირავ ჩემს თავსა, ოღონდ-კი ჩემი გრაფინა გადარჩეს. ნება შენი აღსრულდეს: საშინელსა ამას ჩვენს საიდუმლოს მე არ გავსცემ!— ჩემში აკვაწს ერთგულებას და თავის განწირვას ხომ არავინ იფიქრებს და იტყვიან აქიმებმა მარჩინეს გრაფინაო. ზანსაცდელი არცა-რა მანმირს ღიადგება, არცა-რა ჩემს შვილსა და არც ფიცი გატყდება ჩვენი. ბრაფინა განთავისუფლდეს და მე იმის ჭირის სანაცვლო ვიქნე. რის მაქნისია მაინც საბრალო ზვიამს სიცოცხლე? რამდენით უფრო საჭირო და გამოსადეგი არის ქვეყნისათვის სიცოცხლე გრაფინასი, რომელიც არის შვილი ზეციერი, ნუგეში მწუხარეთა, მფარველი და შემასვენებელი მაშვრალთა, შემწყნარებელი გლახაკთა და მონათა. ახლა არ იყო, რომ დაღონებულის ხმით ღმერთს ევედრებოდა, შენ განარინე განსაცდელთაგან უბადრუკი ინდოელნიო! ზეციერო გრაფინა! ინდოელებისათვის ევედრებოდი ღმერთსა, რომელთაც შენი მორჩინა

შეუძლიანთ და არ გარჩენენ.—სასიკვდილოდ განემზადებოდი დღესა და მაშინაც არ დაივიწყე შენი უბედური ზვიმა, ლოცავდი და ღმერთს ავედრებდი.— ვფიცავ, ვფიცავ მზესა მანათობელსა, *) თავი განაცვალო და გიხსნა-კი სიკვდილისაგან».

საქვა ეს ზვიმამ, შეახვია ქინაქინის ქერქის ნაფშეენი, უბეში ჩაიდვა და ზე წამოსდგა. შეფიქრდა ცოტას ხანს, როგორ შევიდეს ისე გრაფინას საწოლში, სადაც სასმელი უდგია გამზადებული, რომ არავინ დამიშალოსო.— იმისი სრულიად არა იცოდა-რა, როგორი ეჭვები ქონდათ ამაზედ აღებული და რანაირათ იყო დაკრძალული როგორც ამისთვის, ისე სხვა ინდოელებისათვის, გრაფინას ოთახის კარი.— სხვა ამის მეტი ფიქრი არა აწუხებდა-რა, რომ ავსტრიის მოვლა მარტო ევროპიელს ქალებსა ქონდა მინდობილი და ინდოელს-კი მარტო აღარავის აკარებდენ.— თუ შევალ, დამე უნდა შევიდეს და თუ მღვიძარე დამხვდა ვინმე, ვიტყვი, ვეღარ მოვითმინე და ანბის შესატყობათ მოველი მეთქი. ახლა გზას დავათვალიერებ, იქნება მოხერხდებოდეს, ცალკე შესავალი რომ აქვს გრაფინას საწოლსა, იქიდან შევიდეს და სხვა წინა ოთახებს ავსცდეს როგორმეო.—

ძიბე ჩაიარა, აივანს გასცდა, მეორე კიბით ზევით ავიდა, ნახა რომ იმ ცალკე კარის გასაღები ზედვე იყო,— მაშ აქედამ შევალ ამაღამაო სთქვა და თავის-სავე სადგომისაკენ გამობრუნდა.—

*) მზე დიდი საფიცარი იყო მაშინ იმათში.

ბეატრისას რომ აღრევე გარიგება მოეხდინა, ზვიმაზედ თვალ-ყური გეჭიროთ, მას აქეთ ზვიმას ისე ფეხი არსაით გადაუდგამს, რომ არავის ედარაჯებინოს. ახლაც მოახსენეს ბეატრისას: «დღეს ზვიმასთან მან-მირ იყო; ყური კარს მივაკართ, მაგრამ იმათი ლაპარაკისა ვერა გავიგეთ-რა; მანმირ რომ წავიდა, ცოტა არ იყო, როგორღაც დაფიქრებულსა გავდა; პატარა ხანს უკან ზვიმა გამოვიდა თავისს სადგომილამ, ის უფრო ფერმიხდილი,—ქვევით ჩავიდა, აივანი გაირბინა, იქით კიბეზედ აიპარა, ყოველი კარი გაშინჯა, საწოლის კართან შედგა დიდის სიფრთხილით, თვალი არავინ მომკრასო და მერე ისევ ისე შინ შებრუნდაო“.

ამ ანბავმა ბეატრისა სულ შეაჟრჟოლა. ცხადია, უთუოთ შეპარვას აპირებს ამაღამ გრაფინას საწოლშიო, ასე გადასწყვიტა და მუხლებს დარიგება მისცა, შინიღამ რომ გამოვიდეს, იმავ წამს შემატყობინეთო და კარები დაკეტილი არსად დაგრჩეთო.— თვითან მაშინვე გრაფთან შევიდა და—ასე ანბობენ, ასეო, ყოველივე უანბო.— ბრაფმან თუმცა ბოროტი განზრახვა ზვიმასი არა დაიჯერა-რა, მაგრამ აქრალაც ანბავიაო, სთქვა, და პირობა მისცა. ბეატრისას, მეც იქ მოვალ და ერთათ დავემალნეთო.

ბავიდა ლამისა ორი საათი და მოახსენეს ბეატრისას, ზვიმა იმავ გზას დაადგაო.

ბეატრისა და გრაფი გასცვივდენ მაშინვე გრაფინას საწოლში დასამალავათ. სულშეგულებუ-

ლები ისხდენ ფარდას იქით და ცოტას ხანს უკან დაინახეს, კარი გაეღო სიფრთხილითა და ზვიმა შემოვიდა საკვირველი ფერმიხდილი, მთრთოლარე და ძლივს მავალი. **თ**უ ბოროტი განზრახვა არა აქვს-რა, ასე რა აძრწუნებს და რა ათრთოლებსო, იფიქრეს.—**ზ**ვიმამ მეორე კარს მიმართა, ყური დაუგდო, იქით ოთახებში მღვიძარე ხომ არავინ არისო და ხმიანობა რომ არა ისმოდა-რა, სტოლს გამოუბრუნდა, სადაც სასმელი იდგა ავთამყოფისათვის მომზადებული, სიჩქარით ამოიღო თავისი წამალი და შიგ ჩაყარა.

ზამოვარდა მაშინ გრაფი, სტაცა ხელი და შესძახა: „უბედურო! რა იყო ეგ რომ ჩაყარეო!“

მლდა ეცა საშინელი ზვიმას,—სთქვა—„ვაიმეო“, მუხლები ჩაეკეცა მაშინვე და გულშემოყრილი დაეცა ძირს, აიღეს და იმისს სადგომში შეიტანეს. **ავ**თამყოფს ეს არა გაუგია-რა. **ზ**რათმა და **ბ**ეატრისამ პირობა დასდეს, ნურცა-რას გავაგებინებთო; „თხოვნას დამიწყებს, ღვთის გულისათვის აპატივეო, და ეს აღარ შეიძლება: სამაგალითოთ დასჯა აუცილებელი არისო—სთქვა გრათმა და გამოვიდა უზომოდ განრისხებული და გულ აღშფოთებული.

რალა ექვი უნდოდა. **ც**ხადი იყო, რომ ზვიმა სწამლავდა საცოდავს გრათინას. **თ**ავის თვალით დაინახეს ეს **ბ**ეატრისამაც და გრათმაც.

აჰ, ჩემო **თ**ეიმურაზ! ნურას საქმეს ნუ აუპრი-
აღდები, ბევრჯელ თვალით ნახულსაც ნუ დაუჯერებ,

რებ, თუ გულდამშვიდებით არ გამოიკვლიე, რისგან მოხდა ის თვალით ნახული, თორემ შესცდები და როგორ შესცდები!—

იმავე წამს ხმა გავარდა სასახლეში და მთელს ქალაქს ლიმაში, ზვიმას ზედ მიასწორეს, სასახლეში რომ საწამლავს უყრიდა გრაფინასაო.—

ძეთილი მითხარ, თორემ ბოროტი ხმა ადვილათ გავარდება ხალხში და ათასში ერთიც არი თუ დაფიქრდა და მაშინვე არ დაიჯერა, დიდი ანბავია.—

მს საქმე მაშინვე სამართალს მიაჩემეს, ზვიმა დაჯაჭვეს და საპრობილეში გაისტუმრეს.

ვანმირმა რომ ეს შეიტყო, იმავე წამს მიხვდა, რაც უნდა ყოფილიყო და გასწია მაშინვე აზანთან და თამირთან.

„ჩემი შვილი ხომ თქვენ გაბარიათ, ახლა პირობა უნდა მომცეთ, თუ ფიცი არ გავსტეხეთ და საიდუმლო არ გავეციოთ, ჩემი შვილი მამა ჩემს დაუბრუნოთ, როდესაც მე და ზვიმა დავიხოცებითო».

—ზაძლევთ მაგ პირობას, უთხრა აზანმა, ჰაგრამ, მგონია, არც ამაზედა გქონდეს ექვი, რომ თუ ცოტაოდენიც არის გაამხილეთ რამე, სიცოცხლის ფასად დაუჯდება ვე შენს შვილსა.—

„ის ჩვენ ვიცით, როგორც დავიხოცებითო, უპასუხა ვანმირმან და გამოვიდა. ზასწია მოსამართლეებთან და გამოუცხადა: „ნებით აღმიარებია, რომ ზვიმას საქმეში მცც ვურევივარო“.—

მსეც დაჯაჭვეს და საპრობილეში შეაგდეს.

მეორეს დილის განთიადზედ შეკრბენ მსაჯულნი საქმის გამოსაკვლეველად და მაშინვე დამნაშავეების განსაპატიებელად. ზააღეს სამსჯავრო დარბაზის კარები და ხალხს აცნობეს, ვისაც გენებოთ შემოდითო. იქაურს სამართალს სახალხოდ აწარმოებდენ.

მრავალი ხალხი შევიდა და საიდუმლო უფროსი კაცებიც იმათ შორის: თვითან ხიმეო, აზან და თამირ.

შემოიყვანეს უბედური ცოლქმარი ხელ-ფეხ დაბორკილებულნი. ზვიმამ რომ ჰანშირიც დაჭერილი დაინახა, დაიძახა: „ამას რა ბრალი აქვს? რაც მე მწადოდა, მაგან სრულიად არა იცის-რაო“.

— ზაჩუმდი ზვიმავ! ბძანებით უთხრა ჰანშირმა; შენი სიკვდილი აუცილებელია და ჩემი სიცოცხლე რალამ გაფიქრებინა. მე ხომ არავის დაუბეზღებოვარ; ჩემის ნებითა ვარ აქა და რაც შენ დაგემართება, მეც ის დამემართოსო; ჩვენი შვილი მაინც გადარჩეს.

ახლა ზვიმა მიხვდა ჰანშირის აზრსა, გაჩუმდა და ცრემლს მიანება თავი.

მსაჯულნი შეუდგენ გამოკითხვას.

რასაც ბეტრისა და თვით ვიცეროი თვალით ნახულად ამოწმებდენ, იმისი უარისყოფა ხომ აღარ შეიძლებოდა და ეს მოქმედება დამტკიცებულად დასდევს. მერე კითხეს ზვიმას:

« ჰისგან მიიღე ის საწამლავი? »

— ჩემგანაო, სთქვა ჰანშირმა.

— მსთქვი და კიდევაც ვიტყვი, რომ ჰანშირს

ჩემის განზრახვისა სრულებით არა სცოდნია-რაო, მიუგო ზვიმამ.

„განზრახვა შენი რა იყო, კითხეს.“

— ჩემი განზრახვა მოწამლვა არა ყოფილა.

„**თუ** მოწამლვა არ იყო, მორჩენას ხომ არ ფიქრობდი ავადმყოფისასა?“

ამ კითხვაში ზვიმამ თვალი მოკრა აზანს; თუ წამომცდა რამე შეიღს დამიკლავსო, ფიქრა და სთქვა:

— **პრა**, არა, მე ავადმყოფის მოსარჩენი წამალი არა ვიცი-რა.—

„**თუ** წამალი არ იყო, მაშ საწამლავი ყოფილა, აღვიარებია?“

— მე არა აღვიარებია-რა!

„**მაშ** რა იყო, გვიპასუხე!“

— ამაზედ მეტს ვერას გვიპასუხებთ.

მაშინ წამოსდგა ხიმეო, შეიღსა და რძალს შუა ჩაუდგა და სთქვა: მოიტანეთ ჯაჭვები; მეც ამათთან გამსაჯეთ.

— ჩვენს შეიღს რაღას უპირებ, მამაო, კითხეს მანმ, რმა და ზვიმამ? მაინც არ დაიშალა ხიმეომ.

ამდროს მსაჯულებს ბძანება მოუვიდათ, გამოკითხვაში საწვალბელს იარაღს ნურას მოიხმარებთ, ნურცა-ლა მონაწილეების გამოჩენას გამოეკიდებით და საჩქაროთ გადასწყვიტეთო.

მაშინ ხიმეო განაშორებინეს და ცოლქმარი საპრობილეში გაგზავნეს. იხმეს გრაფინას მკურნალი და გამოკითხვა დაუწყეს.

მკურნალმა სთქვა: გრაფინას ავთომყოფობა ეწინააღმდეგა და გაუძნელდა ყოველს წამალს, რაცა ოდენ ამ გვარის სენის გამკურნავად მიგვაჩნია. ყოველი ეჭვი დასაჯერებელად გარდაიქცა და ახლაცხადად ვხედავ, რომ ეს ფლიდი და გარყვნილი დიაცი, ზვიმად სახელდებული, საწამლავს შეაპარებდა სასმელებში და ამით განაგრძობდა გრაფინას ავთომყოფობას. როდესაც განაშორეს გრაფინას საწოლიდამ და სამსახური აღუკრძალეს, მაშინ, უეჭველია, იფიქრა, ყმაწვილქალობის აგებულება და ევროპიული სამკურნალო წამლები უთუოთ სძლევენ ავთომყოფობას და მოარჩინენო; მსხვერპლი ხელიდამ გამოგვეცლება, თუ ბოლო ახლავე არ მოუღეთო და დასასრულ იმდენი საწამლავი ჩაუყარა სასმელში, რომ იმისი დაღევა და სულის დაღევაც ერთი უნდა ყოფილიყო გრაფინასათვის.

ამ მკურნალის ლაპარაკში მსაჯულნი სულ ძრწოდენ გულის წყრომითა და მრისხანებითა.—

ზაი იმ მსაჯულის ბრალი, რომელიც მრისხანებს და გულს იწყრომებს. ზულალშფოთებულის კაცის სამართალი ჩემს მტერს მოასმენინა.—

მოილაპარაკეს ერთმანერთში გაჯავრებულმა მსაჯულებმა, ხმა შეკრიბეს და განაჩინეს:

„**ვინაიდგან** **ვანმირ** და **ზვიმა** მოწამლვით კაცკვლაში თავით თვისით გამოტყდენ და დამნაშაობა ესე აღიარეს; ამისგამო სიკვდილითავე დასასჯელად განპატიჟდებიან; ხოლო განპატიჟება ესე

აღსრულდეს დღესავე ამას ჟამსა შუადღისასა შთა-
გდებით მათითა ცოცხლად ხროვასა შინა შეშისასა,
ცეცხლით მგზნებარესა.“

შემოიყვანეს პურობილნი და განჩინება წაუკი-
თხეს. **ჰანშირმა** მოისმინა უძრწუნველად და სრუ-
ლის სიმშვიდითა. **მაშინ ზვიმა** დაეგო იმის ფეხქვეშ
და უთხრა: „შენ მე დაგლუპე და მხოლოდ ეს არის
ჩემი საწუხარი! **მომიტევე. ოჰ, მომიტევე, ჰანშირ!**

— **აღექ ზეზე, ზვიმავ!** უთხრა **ჰანშირმა**: ჩვენს
მსაჯულებს გარდა ბრალი აქ არა ვისა აქვს. **ნუგეში**
ამით ეც შენს თავს, **ზვიმავ**, რომ ამათმა სამართალმა
საშინელი უღელი აგვყარა და რამდენსამე საათში
სრულიად განვთავისუფლდებით ამათის მონები-
საგან.—

ამ სიტყვებმა თვით მხეცს **აზანსაც** დაულობეს
გული.

— **შვილისათვის ნუ სწუხარ**, მიადახა **ჰანშირს**,
ამას იქით ვფიქვავ ისევ უპატრონო, როგორც ჩემს
საკუთარს შვილსა.

ცხრა საათი იყო მაშინ დილისა. **ბძანება** გა-
სცეს, შეშის ხროვა დაამზადეთო.

ზრაფინა მაშინ ისეთს მდგომარეობაში იყო,
რომ მკურნალმა გამოცხადებით მოახსენა გრავს,
ხუთიოდ-ექვსი დღე რომ კიდევ იცოცხლოს, მეტი
ალარ შეიძლებაო.

ზრაფი და **ბეატრისა** ისეთს განწირულს მწუხა-
რებაში იყვნენ, რომ იმათი გული ყოვლად დახშუ-

ლი იყო ღმობიერებისა და მოწყალებისათვის—
ზვიმა მაინც ახლა ისეთს რათმე საზარელ და საზი-
ზღარს მხეცად მიაჩნდათ, რომ იმის შებრალებას გე-
სლიანის გველის შებრალებაზედ უმძიმესად მიიჩნე-
დენ, **ვანშირისთვის**-კი ბძანა ვიცეროიმ, დანაშაულის
მივუტევებ, თუ გულის სიწრფელით აღიარებს
თავისს ბრალსაო.

„ჩემს მაგიერათ ვიცეროის ასე მოახსენეთო,
დააბარა მოციქულებს **ვანშირმა**, რომ არათუ ჩემი,
ზვიმას პატივებაც რომ აღმითქვან, მაინც რაცა
ვსთქვი, ვსთქვი და გავათავე; იმაზედ მეტს ერთს სი-
ტყუასაც ველარ მათქმევენებენ.

ვიცეროი,—განჩინების აღსრულებას აქ არ
დავესწრაო,—ქალაქს გარეთ საზაფხულო სასახლე
ქონდა და იქ წავიდა; სალამომდე იქ დაუყოფ და მერე
ისევ მოვალო.

ამასობაში უბადრუკი ბერიკაცი **ხიმეო** ათას-
ნაირს ფიქრში იყო: რა ვქნა, ჩემი **ვანშირ** და **ზვიმა**
როგორ ვიხსნა ამ საშინელის განსაცდელისაგანაო.
ჯერ ხალხის შეგროვება დააპირა; მაგრამ დილიდან-
ვე ისეთი ზედამხედველობა იყო ხალხზედ გამარ-
თული, რომ საიდუმლოთ მოლაპარაკება არათუ
ხალხთან, მარტო **აზანთან** და **თამირთანაც** აღარ
მოხერხდებოდა.—**მერე** სახალხოთ ბძანება გამოსცეს,
ვინცავინ ინდოელები **ლიმაში** იპოვება, ყველანი
დამნაშავეების დაწვას უნდა დაესწრანო. **ინდოელებს**
იარაღი არა ქონდათ-რა; ისპანიელების ჯარი ერთი

ორათ იყო მომატებული; ამას გარდა, როდესაც პურობილებს დასაწევავთ წაიყვანდენ, ორასი სალდათი ყარაულად უნდა ყოფილიყო. ინდოელები-სათვის მორჩილების მეტი სხვა ღონე აღარა იყო-რა და სასოწარკვეთილმა ხიმეომ ბოლოს ეს განიზრახა: თუ-კი შვილები დამეხოცებიან, მე რაღათ მინდა თავი ცოცხალიო, და, როდესაც იმათ ცეცხლში ჩაყრიან, მეც თან გადავყვებიო.

როდესაც მთელი ქალაქი ამ საზარელის სანახავის მოლოდინში იყო, მაშინ საბრალია გრაფინა ქვეშაგებში იწვა მეტათ დასუსტებული და შეწუხებული. ქალაქში რა ანბავი იყო, სრულებით არა გაეგებოდა-რა. შესვლა-გასვლა-კი როგორღაც უფრო გახშირდა იმ დილას იმის საწოლში; ყველას რაღაც გულისშფოთვა ეტყობოდა, ასე რომ ავთ-მყოფმაც-კი იგრძნო, რაღაც ალიაქოთი არისო და კითხვა დაიწყო, რა ანბავიაო? შეატყო, რომ რაღასაც უმაღავდენ.

ბეატრისა მეტადრე ხშირად გადიოდა საწოლიდამ, თავისუფლებით მაინც ვიტირებო და ერუხელ, ბეატრისა რომ ვარეთ იყო, გრაფინა ერთს მუახლეს ჩააცივდა, თითქმის ვედრება დაუწყო, მითხარ, რა ანბავიაო? ბოლოს ისეთის უფლებით უბძანა, ახლავე მითხარიო, რომ მუახლემაც ველარა დაუმალა-რა და მოახსენა, ასე მოხდა, ასეო; მანმირ და ზვიმა არათუ აღარა ფიცვენ, სატრაბახოთაც თურმე მიაჩნიათ თავისი მოქმედებაო.

უზომოდ გაოცდა და განცვიფრდა ავათყოფი ამ ანბისაგან.

„ჴი, უზესთაესო კაცთმოყვარებაო! შენდამომართ მოვივლტვი სასოებითა ჩემითა, შენდა ხმავეყოფ, მეუფეო, მამხილე სიმართლენი შენნი“...

ღასუსტებულმა ლექსით ველარ დააბოლავა ლოცვა,—და ან რა საჭიროა ლექსი გულთამხილველის წინაშე?...

— ზადახსნილი ტახტრავანი მომიმზადებინეთ, რომ ახლავე წამიყვანონო, ბძანა გრაჟინამ.

მისცვივდენ ყოველნი და ტირილითა და გოდებით ეხვეწებოდენ, ნუ ინებებო; ბეატრისა ცრემლის ფრქვევით ვევედრებოდა, შენი ჴირიმე, შენ გენაცვალოს შენი უბედური ბეატრისა, ლვთის გულისათვის ნუ იქ, ნუ ინებებ გარეთ გასვლასაო, მაგრამ არ იქნა.

მუახლეები მოიხმო, გრძელი მუსლინის შესამოსი მოასხმევინა, ტახტრავანზედ დაეწვენინა; ოთხს კაცს ტახტრავანი აალებინა, მეხუთე სამზეურით თავს დაიყენებინა, პირზედ თეთრი ლაზის ბადე გადიფარებინა და ბძანა, ასე მიმიტანონ სადაც ცეცხლი არის გამზადებულიო.

შუადღე მოტანებული იყო და ისიყო მანმირ და ჴვიმაც გამოეყვანათ საპრობილედამ და სასიკვდილოდ მიყავდათ. ჴვიმა ცალკე თავისის ავათყოფობისაგან და ცალკე ამ საშინელის განსაცდელისაგან დაულონოებული, სიარულს თვითან რომ ველარ ახერხებდა, მღვდელს მიყავდა და თან ორი ყარაული

მისდევდა. აუარებელი ხალხი აწყდებოდა ერთმანერთს, ერთი შეეხედოთ, ერთი თვალი მოვკრათ ჩვენს ზვიმასაო. ამ ხალხში აზან დაინახა ზვიმამ, რომ იმისი შვილიც ხელთ ეჭირა. როგორც რომ ამას თვალი მოკრა, ერთი შეკივლა და იმავ წამს მღვდელსაც მოშორდა, ყარაულსაც თავი დააღწია, მივარდა აზანს, შვილი გამოგლიჯა ხელიდამ, დაუწყო გაგიჟებით კოცნა და გული რომ ველარ შეიმაგრა ისეთს ტირილს მოჰყვა, რომ ხალხიც სულ გულამოჯდომით აატირა.— ამასობაში აზანმა წასჩურჩულა: „გამხნევი, ზვიმავ! შენი სიკვდილი სასიქადულოა ჩვენთვისა; უფრო ველარავინ გაბედავს ფიცის გატეხასა“...

— შაი! ნეტავი გრაფინა მომირჩებოდეს და სხვას რას ვინაღვლი....

მეტი ველარა სთქვა რა ზვიმამ; სალდათები მოეწივნენ, და შვილი რომ ხელიდამ გამოსტაცეს,— ახლა კი მოვკვდი,— ჩემი სიცოცხლე შვილისთვის შემოწირავსო, სთქვა და გაუყენეს გზასა.— სამასიოდენ ნაბიჯილა თუ იყო კიდევ ხროვამდე. ამ დროს საყვირმა აცნობა ჯარსა, დასაწვავნი ახლოს არიანო და ხმელი შეშის ხროვას ცეცხლი შეუკეთეს.— ზვიმამ რომ თითქმის ცამდე ავარდნილი აღი დაინახა, თავს ისეთი ზარი დაეცა, რომ ქმარიც დაავიწყდა და შვილიც; თვალწინ აღარა უდგარა სიკვდილის მეტი, რომელიც ასე მოახლოებული, და ასე აუცილებელი იყო; მერე როგორი სიკვდილი! სიცოცხლის ღონე თითქმის ყოველივე ახლა მიეღო, პირზედ სიკვდი-

ლის ფერმა გადაკრა და მღვდელს რომ არ ეტაცნა ხელი, უთუოთ წაიქცეოდა.

— ზვიმავ! ჩვენი წამება მალე გათავდებაო, უთხრა მანმირმა; შეხედე როგორი გუგუნნი გააქვს ცეცხლსა. მრთს წამს მოვრჩებით!

— ოჰ! ვხედავ... ვხედავ... ამ ცეცხლსა.... ძლივსლა სთქვა ზვიმამ.

რამდენსაც უფრო დაუახლოვდენ, იმდენათ უფრო და უფრო დაიძაბუნა საზარელებამ უბედური ზვიმა. აგერ, მიატანეს კიდეცა; ინდოელები ცეცხლს გარს არტყიან და გლოვის ნიშნად კვიპაროზის რტოები უჭირავთ ხელში, მღუმარეებსა, თვალდაშვებულებს, დაღონებულებს. ამათ გარს არტყია ჯარი, უფრო მღუმარე, უფრო უძრავი.—სახე ამ აუარებელის ხალხისა გამომეტყველებს მხოლოდ ამასა, რომ ყველანი სულ შეგუბებით ელიან ორის ადამიანის, ცოლქმარის, საშინელს სასჯელსა, რომელიც ეს არის ეხლა უნდა აღსრულდეს.—

აი, ეს უბედურებიც! ორიოდ ნაბიჯი კიდევ და...

ამ დროს ხალხში რალაცა ხმა გაისმა და ყველამ პირი ქალაქისაკენ აქცია. ღაინახეს, ვილაც ცხენოსანი ხალხის ზღუდეს დაუხედავათ არღვევს დამოიძახის:—

„შედეგით, შედეგით!—გრაფინა მობძანდება; თვითან მობძანდება აქა; აგერ თან მომდევს!!...“

შესდგა ყოველივე. ზვიმამ ხელები ცისკენ ააპყრა; თუმცა იმისს დათრგუნვილს გულში იმედის ნაპერწკალი არა ჩაეარდნილა-რა.

ზაირღვა კიდევ ხალხი და გამოჩნდა ტახტრავანი. ზამოჩქარებით მოქონდათ როგორც შეიძლება. მოატანეს უბედურ პერობილებთან და შეაყენეს. ზარს შემოერთყა დედოფალს გვარდია, და გვარდიას გარს შემოეხვია ხალხი.

ამ დროს გრაფინამ პირბადე გარდისხნა და გამოიჩინა სახე ფერდაკარგული, უკიდურესათ დასუსტებული, მაგრამე მანც ღმობიერებისა და მოწყალების გამომეტყველი: „მე, მართალია ნება არა მაქვსო,—სთქვა უღონოთ, ჩემით გამოვსთქვა ამათი დახსნა განსაცდელისაგან; იმედი-კი მაქვს ჩემი მეუღლე მაპატივებს და სანამ იმისი ბძანება გამოვიდოდეს, ჩემს საფარველს ქვეშე მიმიღია ესენი. ჯაქვები შეხსენით. ცუცხლი გააქრეთ. აქამდე რომ შემეტყო რამე, ანთებაც არ დაგჭირდებოდათ; ღმერთმა ხომ იცის, რომ არა ვიცოდირა.“

ინდოელებმა რომ ეს გაიგონეს, რტოები გადაყარეს და ერთხმად შესძახეს: „ღღეგრძელ იყავნ დედოფალი ჩვენნი!“—

ამ აღტაცებულს გრიალში ხიმეომ ხალხის სიზრქე შემოაპო; ტახტრავანზედ მდებარეს გრაფინას ხელი შეახო და ხალხს შესძახა: „უნდა იცოცხლოს ამან თუ არა?“

— იცოცხლოს, იცოცხლოს,—მოაძახა მთელმა ქალაქმა. ღა გავარდა ხიმეო ისევ გარეთ.

ზვიმა მუხლებზედ დაეშვა და სთქვა: „ღმერთო ყოვლის შემძლებელო, სრულ ჰყავ სასწაული შენი!“

ვანშირ და **ზვიმა** თანგაიყოლია გრაფინამ და ტახტრავანი შინისკენვე გააბრუნებინა. ხალხი თან დაედევნა ლოცვითა და კურთხევით.

შინ გარდამეტებით დაღალული ისევ ქვეშაგებში ჩაწვა გრაფინა და კოლქმარს ანიშნა თავით მომისხედითო. **მს** არის მოატანა ჩემმან უკანასკნელმა ჟამმაო იფიქრა და, რომ ველარა სთქვა-რა, ერთი ხელი **ვანშირს** მიაწოდა, და მეორე **ზვიმას**. — **ზვიმა** დაეკონა ამ კეთილის მყოფელს მარჯვენასა და გაბანა ცრემლის ნაკადულით.

ამის მაყურებელს **ბეატრისას** გულმა ველარ მოუთმინა და უბძანა მოსამსახურებს: გაიყვანეთ ესენი აქედამ და იმ ოთახში გყავდესთო.

— **პრა**, **არა**, სთქვა გრაფინამ! მე ვარ მოპასუხე მაგათი წინაშე ღვთისა.... ღმერთი თანასწორათ განგვსჯის ყოველსავე... მინდა აქ იყვნენ.... ესენი არიან კარის გამღებნი ჩემნი სასუფეველში...

— **ღმერთო** ყოვლად ძლიერო! უბასუხა **ბეატრისამ**! როგორ მიგანებოთ ამ უსჯულოებსა, ამ შენს მკვლევებსა!?

— **უკეთეს** ვერავის მიმცემთ, **ბეატრისა**. **მატყობ**, რომ ღონეს მიმატებს ეს მთრთოლარე ხელი; განსვენებით არის ჩემი ხელი ამ ხელში.

„**მჰ!** სათნოო და სახიერო! გულამოჯდომით მოახსენა **ზვიმამ** გრაფინას. **თუ** ღმერთმა არ ინება გამართლება ჩემის იმედისა, ქვეყანა მაშინ დაინახავს, როგორიც სიყვარული და ერთგულება ქონდა

შენი შენს უბედურს ზვიმას... უშენოთ სიცოცხლე ყოვლად შეუძლებელია ზვიმასთვის.

ამ სიტყვებმა ბეატრისა უმეტესათ განარისხა: „შე, წყეულო მაცდურო!...“

— ნუ, ბეატრისავ, უთხრა გრაფინამ! ნუ სწყევლი, ჩემო ბეატრისავ! მიხედვე ამათს ცრემლოვანს თვალებს... ზვიმავ! შენი სახე ზეციერის სახიერების გამომეტყველი იყო მარად ჩემთვის. ბულითად საყვარელი იყავ ჩემი; როგორ შემიძლია გულში შენი ძვირი ვიქონიო რამე... შენცა და შენი ქმარიც საუკუნო ცხოვრებისათვის მოვლინებულად მიმაჩნია ხართ ჩემდა, სრულის გულით მომიტევებია, თუ დანაშაული გაქვთ რამე.— ისე ღმერთმან მე მომიტევეოს თანანადებნი და შეცოდებანი ჩემნი!...

ამისმა გამგონემ ზვიმამ ყოველი მოთმინება დაკარგა და გულახსნით ლაპარაკი დააპირა; ჰანშირმა რომ შეატყო, ახლა უთუოთ წამოსთქვამს რასმეო, უთხრა: „ზვიმავ! ჩუმათ ვიყვნეთ ჯერ კიდევ. ჩვენის დედოფლის სიმართლე თვითან ჩამოიყვანს ქეშმარიტებას ზეცილამა: ჩვენ იმ ღმერთს მივენდვნეთ, რომელსაც ეგ ესავს; ის დაიხსნის ამისს სანატრელს სიცოცხლეს განსაცდელისაგან და ჩვენც ისევ გაგვამართლებს. ახლა ჩუმათ ვიყვნეთ.“

ასეთის გულის სიწრფელითა სთქვა ეს ჰანშირმა და ასეთით რილათიც სულის სიდიდითა, რომ თვით ბეატრისაც გაოცდა. ბრაფინამ გამოკითხვა დაუწყო ჰანშირს, მაგრამ იმან აღარა თქვა-რა.

ღვთის გულისათვის ნულა რას მკითხამო და ორის საათის განმავლობაში ისე გაჩუმებულნი იყვენ ორნივე ცოლქმარი, რომ ხმა აღარ ამოუღიათ. შეყურებდენ გრაფინას და მდულარედ ცრემლებს აფრქვევდენ.

ბრაფინამ როდესაც ამათი გამოხსნა დააპირა, კაცი უფრინა მაშინვე გრაუსა და სთხოვა, როგორც შეგეძლოს ისე საჩქაროდ მობძანდიო.— ამდენი ხანი რომ გამოვიდა, მეორე კაცის გაგზავნა დააპირა და ამასობაში გარედამ რაღაც ხმიანობა და ლაღადი მოესმათ. უცნაური რამ იყო ეს ხმა. არ გავიდა ერთი წამი, რომ გრაფის ხმაც გაარჩიეს.

ბრაფინამ გააღებინა მაშინვე კარები და ჯერ გრაფი შემოსული არ იყო, მიატანა მდებიარემ: „ღვთის გულისათვის, ღვთის გულისთვის, მოწყალე ექმენ ბრალეულთა!“

— ბრალეულნი კი არა, მხსნელნი არიან შენნიო, სთქვა შემომავალმა გრაფმა, და ამ სიტყვისაგან ვინცა ვინ ოთ ხში იყო თითქო გაქვავდნენო, ისე განკვირდენ.

ვიცეროის ყმაწვილი ეპყრა ხელში: შვილი იყო ზვიმასი.

მიჰგვარა ზვიმას, მუხლი მოიდრიკა ამ ინდოელის დედაკაცის წინაშე და ისე ჩააბარა თავისი შვილი. ხიმეოც თან შემოყვა გრაფსა, მივიდა მანძირთან და უთხრა: ახლა კი შეგიძლია სთქვა ყოველივეო. ჩვენები ყველანი თანახმანდ არიან და დაფარული

ალარა გვქსა: ჩვენ წამალი ყველამ მივიღეთ ბატონის წინ შე და თ, თონაკ ნილო მანამდისინ აქეთ წამობრძანდებოდა.

ამ სიტყვაზედ ზვიმა ისეთმა სიხარულმა აღიტაცა, რომ კინალამ დაარჩო თავისი შვილი ალერსით. მანმირ მამას გარდაეხვია.

ზრათი ისევ მუხლმოდრეკილი და გამოუთქმელის მადლობით გულსავსე ზვიმას კალთასა კოცნიდა.—

ზრათინამ—რა მოხდა, ღვთის გულისათვის შემატყობინეთო.

მაშინ წამოდგა გრათი და შემოკლებით განაცხადა, რაც ინდოელებისაგან ქონდა შეტყობილი.

— ღმერთო დიდებულო! სთქვა გრათინამ და ხელი მოხვია ზვიმას: ეს ღვთის ანგელოზი ჩემთვის თავგაწირული თურმე იყო და ამასავე დაწვას უპირებდენ; ჩემთვის კვდებოდა და ჩემს სიკვდილს ამასა სწამებდენ! ოჰ! ღმერთო ძლიერო!...

— შენაჰ?! დედოფალო, მოახსენა ზვიმამ. შენს მკვლელად მიგაჩნდით, შენის ავთმყოფობისა, მწუხარებისა და ტანჯვის მიზეზად, მომწამლველად და შენვე დაგვიფარე, შენვე გეხსენ სასჯელისაგან! ვისი უფრო არის აქ ღვთიური სათნოება და კეთილისმოქმედება?

— მეცეც მიიღებს თავისს ჯილდოსაო, სთქვა გრათმა; ევეც მორჩება თავისს ავთმყოფობასა, მორჩება თქვენის ხელითა.—აი, ორი ჯერი გამკურნავი წამალი: ერთი ზვიმას, მეორე გრათინას!

სთქვა ეს გრაფმა და თვითანვე ჩაყარა წამალი ორს ფიალაში: ზვიმამ აიღო, ერთი თვითან დალია და მეორე გრაფინას დააღვეინა აღტაცებულმა, სიხარულისაგან გაგიჟებულმა.

ამისი მაყურებელნი ყველანი ცრემლებით ირეცებოდენ.—

ზახარებულმა გრაფინამ უფრო აღტაცებით მიიღო ალერსი თავის მეუღლისა, ბეატრისასი და ზვიმასი. როგორც ერთხორცი ისე ეხვეოდენ ერთმანერთს. ბრაფინამ მერე ზვიმას შვილი მოაყვანიდა, გულს მიიკრა, მშობლიურის ალერსით ადავსო და სთქვა: დღეის იქით ისე ვექმნე მე ამას ჭეშმარიტად, როგორც მშობელი დედაო.

ახლა ბეატრისა და სხვა ისპანიელი ქალები ყველანი ზვიმას შემოეხვიენ. იმათს ამის წინაშე მოწიწებას და თითქმის თაყვანისცემას ზომა აღარა ქონდა. ბეატრისა, თითქო ტრფიალების ცეცხლით აღტყინებულიაო, სულ ხელებს უკოცნიდა, იმ ხელებსა, რომელსაც წუხელის ისეთი საშინელი ცილი დასწამა.

მს სიხარული და აღტაცება რომ დასცხრა ცოტაოდნათ, მაშინ ვიცეროიმ ხელი მოკიდა მანმირს და ზვიმას, გაიყვანა მოაჯირზედ, რომელიც დიდის ყაბახისაკენ იყო გადაკიდებული და დაუწყო ყაბახში მოგროვილ ხალხს ლაპარაკი:

„აი, ნებსითნი მსხვერპლნი ფიცისა და აღთქმისა, მანმირ და ზვიმა! ინდოელებო! ამათმა ღვთიურმა სათნოებამ და ჩემის გრაფინას გულის სიკეთემ

მოგაშორათ თქვენ დღეს სიძულილი, რომელიცა ქონდათ თქვენდამი ევროპიელებსა და რომელიც ახლა უსამართლოება-ლა იქნება. რაც თქვენ სამართლიანმა შურის-ძიებამ აღთქმა დაგადებინათ ძველთაგანვე, თუ არა თქვენვე,—სხვა ვერავინ აგხსნიდათ ამ აღთქმას და ახლა თქვენვე თქვენის ნებით აახსენით. აქამდენ მტრები იყავით ჩვენი და დღეის ამასიკით კეთილისმყოფელნი ხართ. ახლა არათუ კაცობრიული ვალი იქნება ჩვენი ყოვლის გულისმოდგინებით ვიზრუნოთ თქვენთვის და კეთილდღეობისა თქვენისათვის,—ვალა იქნება მადლობისა და, თუ კაცნი ვართ, გარდავიხდით ამ ვალსა. ინდოელებო! ვინცა ვინ ახლა ამ სამარადისოთ კეთილსახსენებელ შეკრებილებაში იმყოფებით და არ იმყოფებით, დღეისიკით თავისუფალნი ხართ ყოველნივე მონობისაგან და თანასწორნი ჩვენნი, რომელნიც აქამომდე თქვენდა ჰყრობელად მიგაჩნდით. ზიყვარდესთ ხელმწიფე და ერთგულექმენით, როგორც ჩვენა ვართ, მოძმენი ახლა თქვენნი; იხარეთ და იდღესასწაულეთ დღეს შეძინებული თავისუფლება თქვენი; შეიმუშავეთ მამულები, რომელსაცა გიმტკიცებთ საშვილიშვილოთ და უმეტეს მომვლელიც ექმენით ხესა მას სიმრთელისა, რომელიცა ნიჭი არს ღვთისა-მიერ თქვენთვის გაჩენილი და თქვენმიერ ახლა ევროპიელთათვისცა ნაზიარები.“

რასაკვირველია, სიხარული დიდი შეუყენა ქვეყანასა ამ ვიცეროის განცხადებამ.—

იმავე დღეს ზვიმა მორთეს სადღესასწაულო ტანისამოსით და სადედოფლო სამკაულებითა, დასვეს მდიდრულათ შემკობილს ტახტრავანზე; ბეატრისა და სხვა სასახლის ქალები, ისინიც სადღესასწაულოთ მორთულნი, თან გააყოლეს, ვიცეროის კარის გვარდია მიადევნეს და მთელი ლიმა ასე შემოატარეს. წინ ცხენოსანი ჰეროლდი მიუძღოდა და იძახდა: „აჰა ზვიმა, მეუღლე სათნოს მანმირისა და მხსნელი დედოფლისა ჩვენისა!...“ —

იმავ სასახლეში რაოდენიმე ოთახი მანმირსა და ზვიმას განუმზადეს, მოსამსახურეები მიუჩინეს და ისე ეპყრობოდენ, როგორც ბატონების ტოლებს და სარწმუნო მეგობრებს.

ბრაფინას გული აღესილი იყო ახლა მორჩენის იმედით, სიხარულით და ზვიმას გაორკეცებულის სიყვარულითა.

ცივებამაც გაუშვა ორსავე ავათმყოფს.

მრთს კვირეზედ გრაფინა ისე უკეთ შეიქნა, რომ ცოტა უღონობის მეტი აღარა უჭირდა-რა. —

სადაც ხროვა იყო ზვიმას დასაწევავათ დამზადებული, ზედ იმ ალაგს გრაფმა სინჩომ მარმარილოს ძეგლი აღამართვინა და ზედ ოქროს ასოებით დააწერინა:

ზ ვ ი მ ა ს,

კათილის მყოფელსა ქველის ქვეყნისასა საგარდადისო სახსენებელათ.

ის ქინაქინის ქერქის ნაფქვი ვიცეროიმ მაშინვე

ევროპაში გამოგზავნა და მას აქეთ გაჩნდა ჩვენს ქვე-
ყანაშიაც ეს უებრო ცივების წამალი. აფთიაქებში
დიდხანს ეწოდებოდა ამ წამალს სახელად გ რ ა ფ ი ნ ა ს
ფ შ ხ ვ ნ ი ლ ი და შემდგომ დაერქვა ქ ი ნ ა ქ ი ნ ის
მ ა რ ი ლ ი.

შენი ზაქარ ქართლელი.

ქვენატკოცი.

19 ივლისი 1858.

